

4
AD VIRVM

NOBILISSIMVM, AMPLISSIMVM ATQVE
EXPERIENTISSIMVM

FRIDERICVM
HOVKIVM

LIPPIA-GVESTPHALVM

NOVISSIME TECKLENBURGI PO-
RVSSIAE MEDICVM PROVINCIALEM

ET

ARTIS MEDICAE
DOCTOREM

EPISTOLA GRATVL.

M. IO. CHRISTOPH. VVENDLERI
ORDINIS PHILOSOPH. ADIVNCTI.

I E N A E,
LITTERIS WERTHERIANIS.

Tringit in *Guestphalos* quoque liuoris
fastusque sui rabiem, *alter ille Sci-*
oppius, & de constantia scriptor in-
constantissimus, *Lipsius* volebam di-
cere. Summam enim barbariem
huic genti tribuit, & humanam fere naturam abiudicat
in epistola quadam, vbi scribit: *Oldenburgi sum. Vbi*
malum istud? inquires. Oppidum est in *Guestphalia*.
In Scytharum eremia mihi videor, nec inter homines sa-
tis certo. Omnes hic suilli, scrofae, corrii. Dabam in
barbaria apud pultiphagos III Non. Octobr. Neque
lenius alibi, *teneor*, inquit, *inter homines semihomines.*
Quibus quidem insulsis *Lipsii* salibus, & quibus nemi-
ni forsan magis placuit, quam sibi, *Domannum* oppo-
suisse

fuisse apologiam pro Gueſtphalia, conſtat. Sane aut
mente caret, aut odio erga Gueſtphalos vatiniانو ac-
cenſus, aut ignarus plane eſt hiftoriae litterariae, qui ſu-
um facit illud *Lipſii* iudicium. Forſan inuenit homo
in illa regione, qui mores faſtuofos erecta quadam,
quae propria eſt illi nationi, integritate ſupprimerent,
alios omnes contemnentem contemnerent, & vt par eſt,
ſtultorum loco haberent. Eſt enim hominum talismo-
di indoles atque natura, vt non niſi eos, a quibus digi-
to monſtrantur, aliquid ſapere pronuncient: ceteros
vero omnes Melitide ſtupidiores cenſeant. Hi ſunt illi
ipſi, quos adumbrat lepida *Aeſopi fabella de vulpe*, quae
raptis aliquot antea ruſticorum gallinis, ab illis poſtea
circumuenta & probe fuſtibus depexa, amico in eun-
dum iſtum pagum tendenti dixit: noli ingredi, ſunt enim
ruſtici omnium minime ciuiles, & vltra modum agre-
ſtes. Quotus enim quiſque in litterarum emporiis vel
paullo verſatus, quem non experientia docuerit, Buſa-
eterorum quoque ſub aere naſci ingenia ad eruditionis
laudem acquirendam composita? quae ſi politioribus
aliarum regionum moribus ornantur; doctrinisque im-
buuntur, omnino quoque tales euadunt, vt publicarum,
ſacrarum, ſcholasticarumque rerum adminiſtratores eſ-
ſe cum fructu & laude poſſint. Et quis facile neſcit,
iſtius regionis incolas ſuperiorum ſeculorum barbari-
em primum expulſiſſe, atque litterarum lucem reuocal-
ſe, introducta potiffimum faciliiori latinae linguae ad-

discendae ratione, instauratisque hunc in finem scholis, *Dauentriensi*, quae seculo decimo sexto floruit, Erasmiq; nitide poliuit ingeniū, *Steinfurtensi*, *Osnabrugensi* & *Hammoneusi* aliisque, ex quibus infinita ab isto tempore Musarū proles in omnem terrarum orbem prodiit. De qua re, qui plura cupit, legat *orationem Chytraei*, quam de *Guestphalia* habuit, iunctis *Melchioris Adami vitis philosophorum*, vbi maxime euolue vitam *Alexandri Hegii*, *Dauentriensis* lycei triginta annos moderatoris, *Ioannis Murelii* & *Rudolphi Langii*. Neque qui historiae studio vel labia tinxit, ignorare potest *Guestphalorum* in hanc disciplinam merita; obuia enim & celebria satis sunt *Leunclauii*, *Hoepplingii*, *Hamelmanni*, *Mallinkroti*, *Fürstenbergii*, *VVasserbachii*, *Schatenii* aliorumque nomina: quos omnes aut genuit *Guestphalia*, aut aluit atque fouit. Quid? quod vel sola academia *Iulia Reinerum*, *Reineccium*, *Meibomiosque* ostendit, quos *Guestphalia* produxit; vti talem quoque *Schurtzfleischium* habuit *Witteberga*. Denique occlamitant *Lipfio* *Belgae*, qui eruditionis in suo coelo sidera recensent theologos atque philologos partim insignes ex *Guestphalis* ortos, *Ioannem Cocceium*, *Henricum Altin-gium*, *Constantinum L'Empereur*, *Georgium Pasorem*, *Ioannem Mayerum*, *Hermannum Alexandrum Roellium*. Vt mirum non sit, extitisse, qui de *Guestphalorum* eruditionis laude eminentium memoria, integra, neque contemnendae molis volumina consarcinarent, quos
inter

inter qui praestat, *Hamelmannus*, scripto id praestitit peculiari, quod operibus ipsius continetur. Haec omnia si Lipsius sciuit, quantum quidem suo tempore scire poterat, cur adeo friuole & temere iudicat? sin nesciuit, abstergat a se fastuosus homo tantae ignorantiae contumeliam, atque cum inscitia plerumque coniunctam esse superbiam, suo exemplo testetur. Neque tamen adhuc dimittam Lipsium, sed concesso, inuenisse illum *quosdam* rudi ingenio crudisque moribus in Guesstphalia: num tamen inde ad *totam* gentem satis caute collegerit, exquiram: vbi sane non potest non pudere talis iudicii, si rem propius inspexeris. Noui equidem integra de diuersarum gentium ingeniis tum veterum tum recentiorum conscripta volumina. Sed passim experientia adeo extense de gentium diuersitate iudicantibus reclamationat: cum nulla facile sit natio, barbara quoque, quam non ornauerint & a contemptu vindicauerint quidam aut eruditi, aut artifices, aut rebus aliis quibuscunque clari. Multum quidem, fateor, in hominem valet aer circumfusus, clima, & naturale solum, quo & merito referuntur victus, communis fere interdum populi alicuius educatio, disciplina & consuetudo. Sed multum contra hic quoque ars valet. Sunt enim omnium omnino hominum animi instar tabulae raseae, aut mollis cerae, quae nihil adhuc habet impressum, sed parata quid imprimatur expectat, & connata cupiditate quicquid offertur, arripit: ita, vt pro ratione do-

Et rinae mens hominis ita flecti possit, vt superatis, quae
aeris vitaeque ratio in corpore interposuit, impedimen-
tis, ipsam naturam superet, seque mirifice extollat.
Vnde non immerito dixeris, nullam gentem ob aeris
vitaeque rationem barbaram esse appellandam, sed ob
defectum cum aliis politioribus commercii, mentes-
que probe flectendi artis. Id quod vel ipsi maiores
nostri, veteres Germani, vt *Tacitus* docet, & inter ipsos
philosophos non pauci, exemplo suo comprobant.
Natura omnes homines gignit barbaros, sed ita, vt *arti*
relinquat: qua aut deficiente, natura sedem confirmat;
aut superuenienti cedit, & tanquam *aptos paratosque*
ad expoliendum tradit atque commendat. Neque
vllus facile homo inuenitur, quem adeo stupidum na-
tura finxerit, vt nullam plane ab arte limaturam admit-
tat. Ex quo multum etiam refert, a quibus parentibus
ortus, in quam educationem & consuetudinem incidas.
Haec enim aut naturae infirmitatem conseruat; aut ad
emandationem insigniter praeparat. In quibus omni-
bus rite philosophari non concessit *Lipso* intrunita su-
perbia, & alios ipsius non admiratores traducendi libi-
do. Sed quorsum haec? inquis. Vt ad exemplum
tuum, *praestantissime Houki*, facilis pateat transgressus,
quod est luculentissimum ad obthurandum os quo-
rumcunque, qui, quid de hac re rite statuendum sit,
aut plane ignorant; aut malitiose scire nolunt. Ma-
gnum equidem est commodum tuum, quod a paren-
tibus,

tibus, eruditionis, probitatis & liberalitatis laude conspicuis natales duxisti, & ab his hereditate quasi nactus es insignem probe imbuendi animum cupiditatem: neque tamen minus, quod noui, tribuis illis, quorum in dexteritatem formandi ingenia te fortunae benignitas manuduxit: quae tanquam flammula fomitem probae indolis ita accendit, vt eruditione pariter ac morum civilitate, omnibus, qui te norunt, videaris aliquando ad illorum famam non procul accessurus, quos supra tanquam gentis tuae ornamenta recensui, & dignus, cuius exemplar ciues tui sibi imitandum proponant. Cum enim salutaris ars tibi maxime arrideret, tantum abest, vt plerorumque exemplo hodie fere communi institueris, qui principia istius disciplinae per septem partes, vt canis e Nilo percurrunt, & labiis vix tinctis in patriam, ne longa nimis absentia sui obliuionem inducat, festinant: in exercitio deinde artis suae ita versantur, vt contra morbos remedia ex *Zwelferi theatro praxeos medicae*, aut *Helvichii compendio artis medicae*, aliisque talismodi asyis, nulla habita distinctione exscribant, omnibus eadem propinent, & qualis futurus sit morbi euentus, ancipites & incerti expectent. Horum empiricorum ignorantiam longe excelsiore munitus ingenio despicias. Id enim improbo labore operam dedisti, vt hominis, rerumque ad medicinam spectantium naturam quam plenissime perspectam haberes. Neque tamen hoc contentus eras, in quo alii lubentissime
me

me subsisterent, sibi que, si tantum comparassent me-
dicæ cognitionis, mirum in modum placerent. Ad-
didisti, aut præmisisti potius philosophiæ tum funda-
menta, tum solidiora præcepta. Iunxisti, quod hodie
faciunt paucissimi, litteras, quas humaniores vocamus,
secutus hac in re rara superioris nostræque ætatis exem-
pla *Conringii, Reinesii, VVedelii, Tollii, VVormii, Rud-
beckii, Iunii, Smetii, Becani, Brunii, Connori, Dickinsonii,
Bartholini, Patinorum*: neque minus facultatis latinæ
linguæ acquirendæ mirifice studiosus fuisti. Quæ
ita se habere, *dissertatio*, quam *de hyperico* conscripsisti,
satis luculenter demonstrat. Quod ego insigni variæ
locupletissimæque eruditionis tuæ specimen, & mu-
nus nuper dignissimo creditum ex animo tibi gratulor,
optoque, ut dignam mente tua moribusque tuis sem-
per fortunam experiaris: quæ ne mei obliuionem
pariat, sed memoriæ potius atque beneuolentiæ sta-
biliat atque confirmet, est, quod etiam atque etiam te
monitum rogatumque velim. Vale. Dab.

Ienæ e museo d. XXVIII. Ianuar.

clō lōcc xvi.

